

Studiedag *Dat spreekt voor zich!* Didactiek Mondelinge vaardigheden in het mbo

Programma vrijdag 24 januari 2020, Regardz Eenhoorn te Amersfoort

9.00	Inloop
9.30 - 9.40	Opening Jacqueline de Maa, ITTA
9.40 - 10.15	Taalvariatie is geen verloedering?! Marten van der Meulen, Radboud Universiteit
10.30 - 11.45	<i>Workshops</i> Keuze uit: <ol style="list-style-type: none"> 1 Beoordelen van Spreken en Gesprekken voeren (VOL) Inge van Meelis en Bregje Kaars Sijpesteijn, ITTA 2 Hoe maakt de student een luistertoets? Alice Middelkoop, Hoornbeeck College 3 Cultuursensitief werken in het mbo Antje Orgassa, HAN, Leergemeenschap Diversiteit, Nijmegen 4 Gespreksvoering op de werkvloer Lara Meijer, Clusius College 5 Actieve luisterlessen Marlies Elderenbosch, ITTA
12.00 - 12.30	Zinvol en leerzaam debatteren Alexander Schinkel, Debatunie
12.30 - 13.30	Lunch
13.30 - 14.45	<i>Workshops</i> Keuze uit: <ol style="list-style-type: none"> A Maak presenteren laagdrempelig voor studenten Marjolein Bos, Horizon College B 'Hun weten meer als ons'. Feedback geven op spreektaal Aleid van Vooren, AV taaltraining C De juiste toon. Hoe leer je studenten zakelijk Nederlands? Roos Naeff en Saarein te Brake D Spraakwater. Zinvolle interactie in de klas. Rieke Wynia, Uitgeverij Deviant E Beoordelen van Spreken en Gesprekken voeren. Bregje Kaars-Sijpesteijn, ITTA UvA
15.00 - 15.30	De ontwikkeling van de mondelinge vaardigheden. Didactische uitgangspunten. Tiba Bolle, ITTA, Universiteit van Amsterdam
15.30 - 16.00	Linoleumkoorts Asis Aynan
16.00	Borrel

Dat spreekt voor zich! Didactiek mondelinge vaardigheden in het mbo

Beschrijvingen plenaire lezingen

Taalvariatie is geen verloedering?! *Marten van der Meulen, Radboud Universiteit*

Het is groter DAN, niet groter ALS", en "Het is duur of het kost veel, kost duur is fout". We hebben allemaal dit soort regels geleerd op school, en we onderwijzen ze vaak zelf ook. Bovendien hebben veel mensen een sterke mening over goed en fout taalgebruik. Maar waar is die mening eigenlijk op gebaseerd? Als we bestuderen hoe taaladviseurs tegen taalregels aankijken, dan zien we dat er in veel gevallen veel meer variatie wordt toegestaan dan je misschien denkt. Kijken we vervolgens naar het daadwerkelijke taalgebruik van mensen, dan zien we daar weer andere dingen gebeuren. In deze lezing gaat Marten van der Meulen in op dit samenspel tussen norm, attitude en gebruik van taal.

Leren schrijven en schrijvend leren in het beroepsonderwijs: een theoretisch perspectief op effectieve schrijfdidactiek. *Alexander Schinkel, Debatunie*

Debatteren is al jaren bezig aan een gestage opmars in het mbo. Docenten Nederlands en Burgerschap ervaren het als zinvol om studenten met elkaar in debat te laten gaan over onderwerpen die bij hen leven. Het debat biedt een kans om te oefenen in het onderbouwen van overtuigingen en in het openlijk in twijfel trekken van overtuigingen. Docenten zien zichzelf daarbij voor enkele uitdagingen gesteld. Hoe kan er veiligheid worden gegarandeerd, met name wanneer er gevoelige thema's worden aangesneden? Hoe stimuleren we participatie van de volledige klas? Hoe bespreken we het debat effectief na; op een manier die de leerdoelen dient? Deze lezing zal deze en andere vragen in vogelvlucht behandelen. We gaan daarbij de drie fasen van het debat als werkvorm langs: de voorbereiding, de begeleiding en de nabespreking. Alexander Schinkel reikt voor elke fase concrete tips aan die u direct voor uw lessen kunt gebruiken.

De ontwikkeling van de mondelinge vaardigheden. *Tiba Bolle, ITTA UvA*

Hoe kun je de ontwikkeling van mondelinge vaardigheden expliciet en systematisch opnemen in het onderwijsprogramma van het mbo? Sommige studenten gaat het spreken en gesprekken voeren goed af, anderen blijven moeite hebben met presentaties geven en converseren op het vereiste niveau. Wat weten we eigenlijk over de (gestuurde en ongestuurde) ontwikkeling van mondelinge vaardigheden? Welke concrete ijkpunten bieden het Referentiekader Taal en het Raamwerk NT2 voor het volgen van de ontwikkeling van de mondelinge vaardigheden? Tiba Bolle gaat met u op zoek naar heldere uitgangspunten en een didactische aanpak waarmee in het beroepsonderwijs op systematische wijze aan mondelinge vaardigheden gewerkt kan worden.

Linoleumkoorts. *Asis Aynan, Hogeschool van Amsterdam*

Asis Aynan is schrijver en docent Nederlands op de Hogeschool van Amsterdam. Aan de hand van zijn boek 'Linoleumkoorts - Aantekeningen van een docent' sluit Asis Aynan deze studiedag af met observaties, ontboezemingen en geklungel van een docent.

Beschrijving workshops ochtend

1. Beoordelen van Spreken en Gesprekken voeren. *Inge van Meelis en Bregje Kaars-Sijpesteijn, ITTA UvA*

Het Referentiekader Taal geeft ons houvast bij het beoordelen van taalniveau 2F en 3F. *Of toch niet?* Bij het beoordelen van Spreken en Gesprekken voeren is het niet altijd even gemakkelijk om het taalgebruik grondig te analyseren. Waar liggen de grenzen van de referentieniveaus precies? Hoe gaan we om met NT2-leerders die het examen Nederlands moeten doen? Aan de hand van opnames van studenten beoordelen we deze vaardigheden op 2F en 3F en bespreken we knelpunten.

2. Hoe maakt de student een luistertoets? *Alice Middelkoop, Hoornbeek College*

In de nieuwe mbo kijk-luistertoetsen NE/ENG van Cito krijgt de student de controle over de audio. Net als bij een leestoets krijgt de student tijd, teksten en vragen en is het aan de kandidaat hoe hij de toets uitvoert.

Alice Middelkoop onderzocht welk gedrag studenten vertonen tijdens de luistertoets. Tijdens het maken van de toets werden studenten gevraagd hardop te denken. Dit werd op video opgenomen en geanalyseerd. In deze studie lag de focus op het gedrag van studenten om te onderzoeken of bepaald gedrag een positief dan wel negatief effect heeft op de toetsscore. De resultaten lieten een aantal factoren zien die van invloed zijn op het toetssucces. Als een docent studenten voorbereid op het luisterexamen, is het onder meer uitermate zinvol deze factoren te benoemen en toetsvaardigheden te trainen.

3. Cultuursensitieve communicatie in het mbo: laten we het samen doen. *Antje Orgassa, HAN, Leergemeenschap Diversiteit, Nijmegen*

Verwondert het je ook weleens waarom een contact of een conversatie soms niet zo uitpakt als je verwacht, juist met je eigen leerlingen? Bijvoorbeeld met de leerling met autisme, de leerling die een uitdagend gedrag heeft of een laag IQ of de leerling die geen moedertaalspreker is van het Nederlands. Vaak vragen we ons af: zullen deze leerlingen wel slagen als ze moeite hebben de passende professionele interactievaardigheden te verwerven die onmisbaar zijn in de Nederlandse samenleving? Laten we aan de hand van concrete voorbeelden uit de onderwijspraktijk ervaren wat taal doet! Ga in deze sessie samen met ons in gesprek, de basis communicatievorm voor cultuursensitief werken. Ervaar de mogelijkheden om een leer- of werkomgeving te creëren die aandacht heeft voor de leefwereld van de ander. Deel je ervaringen en vertel ons hoe jij cultuursensitief werken in jouw werk als professional implementeert.

4. Gespreksvoering op de werkvloer. *Lara Meijer en Clara Bovenberg, Clusius College*

Hoe bereiden wij onze studenten tijdens de lessen Nederlands voor op de arbeidsmarkt? Biedt dat de studenten wel wat ze nodig hebben? Kortom: sluit ons taalonderwijs wel voldoende aan op die arbeidsmarkt?

Tijdens deze workshop nemen de presentatoren het publiek op een interactieve wijze mee in het onderzoek Taal voor een dynamische arbeidsmarkt (TDA). Voor dit onderzoek zijn er door verschillende mbo-scholen verschillende interventies ontwikkeld en getest. Tijdens deze workshop wordt er kennisgemaakt met de interventie van het Clusius College, Overall communicatie. Een op maat gemaakte lessenserie over de communicatievaardigheden van de mbo-studenten. Een lessenserie waar niet alleen op het Clusius College behoefte aan blijkt te zijn.

5. Actieve luisterlessen. *Marlies Elderenbosch, ITTA*

Wat is luisteren eigenlijk en wat doet een goede luisteraar? Wat hebben studenten nodig om de luisterexamens goed te kunnen maken? Hoe richt je lessen luistervaardigheid zo in dat studenten actief en betrokken zijn? Aan de hand van een voorbeeld ervaar je hoe je bestaande luisterlessen met simpele ingrepen levendiger en interessanter kunt maken. Daarnaast laten we zien hoe je in korte tijd een geheel nieuwe luisterles in elkaar kunt zetten.

Beschrijving workshops middag

A. Maak presenteren laagdrempelig voor studenten. *Marjolein Bos, Horizon College*

Presenteren is een heel belangrijke vaardigheid die je studenten moet bijbrengen, maar je ziet dat je studenten het ontzettend eng en spannend vinden om voor een groep te staan. Met als gevolg dat de student zijn of haar verhaal niet optimaal wil of kan vertellen. Toch wil je de vaardigheid oefenen en worstel je met de manier waarop je dit doet. Er zijn gelukkig mogelijkheden om de drempels van het presenteren te verlagen, zodat de student op een rustige manier kan groeien in deze vaardigheid. Tijdens de workshop bespreek ik diverse werkvormen en mogelijkheden om (soms subtiel) deze vaardigheid bij te brengen. Daarnaast is er ruimte om samen nieuwe werkvormen te bedenken door good practices uit te wisselen.

B. 'Hun weten meer als ons'. Feedback geven op spreektaal. *Aleid van de Vooren, AV taaltraining*

'Het boek wat ik lees', 'Hun hebben het gedaan', 'Hij is ouder als mij'. Allemaal voorbeelden van zinnen die we bijna dagelijks om ons heen horen, maar die eigenlijk een taalfout bevatten. Ook veel studenten maken deze fouten. Hoe erg is dat? En zijn al deze fouten even erg? In deze workshop bespreken we enkele veel voorkomende taalfouten. Het gaat daarbij om wat de regel nou eigenlijk is, maar veel meer nog om de vraag of en zo ja hoe je studenten feedback geeft als ze dergelijke fouten maken. En hoe help je ze vervolgens om hun taalgebruik te verbeteren – als je dat inderdaad nodig vindt? De workshop wordt een interactieve uitwisseling van ervaringen, ideeën en werkvormen. Ook krijg je tips voor goede boeken en websites waar je zelf (of je studenten) je grammaticakennis kunt verbeteren – of kunt opzoeken bij twijfel.

C. De juiste toon. Hoe leer je studenten zakelijk Nederlands? *Roos Naeff en Saarein te Brake*

In de workshop *De Juiste Toon* besteden Roos Naeff en Saarein te Brake aandacht aan de rol van toon en nuance in ons zakelijk taalgebruik. Ze laten zien hoe NT2-cursisten, maar ook bijvoorbeeld mbo-studenten kunnen leren hun uitingen beter aan te passen aan zakelijke situaties. Het boek *De juiste toon* geeft cursisten en studenten een handreiking om beter, effectiever en zakelijker te communiceren met verschillende taalhandelingen zoals verzoeken of een voorstel doen, iets afwijzen, je verontschuldigen en positieve en negatieve feedback geven. Ook komen gespreksituaties aan bod zoals het woord nemen en houden, iemand onderbreken, iets herformuleren en een gesprek afronden. Tijdens de workshop bespreken we enkele taalhandelingen en hoe je als docent je mbo-studenten kunt ondersteunen bij het vinden van de juiste zakelijke toon.

D. Spraakwater. Zinnvolle interactie in de klas. *Rieke Wynia, Uitgeverij Deviant*

Interactie tussen studenten leidt tot taalproductie en meer taalproductie leidt tot een betere taalvaardigheid. Ons nieuwe kaartspel voor gespreksstraining *Spraakwater* brengt studenten met elkaar in gesprek. Indirect en op speelse wijze oefenen studenten met het beargumenteren van keuzes, actief luisteren en het stellen van verschillende soorten vragen. In deze workshop:

- Krijgen docenten een toelichting op de didactische uitgangspunten van *Spraakwater*;
- Ervaren docenten de kracht van interactie;
- Spelen de docenten een potje *Spraakwater* en bespreken we hoe dit kaartspel voor gespreksstraining in de les kan worden ingezet;
- Wisselen docenten ervaringen uit, gericht op productieve vaardigheden.

E. Beoordelen van Spreken en Gesprekken voeren. *Bregje Kaars-Sijpesteijn en Mariannen van der Linden, ITTA UvA*

Het Referentiekader Taal geeft ons houvast bij het beoordelen van taalniveau 2F en 3F. *Of toch niet?* Bij het beoordelen van Spreken en Gesprekken voeren is het niet altijd even gemakkelijk om het taalgebruik grondig te analyseren. Waar liggen de grenzen van de referentieniveaus precies? Hoe gaan we om met NT2-leerders die het examen Nederlands moeten doen? Aan de hand van opnames van studenten beoordelen we deze vaardigheden op 2F en 3F en bespreken we knelpunten.

